

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNOPO-MOŽNE SVRHE.

Vodstvo lj. šole v Bazovici 11 K 4 vin., nabrane med učenci IV. razr.; šolsko vodstvo v Lešah 5 K; Franja Jugovičeva, nadučiteljica v Kranju. 3 K; nadučitelj Matija Bartelj in učiteljica Ana Erzinova, oba v Semiču, po 8 K-16 K; Ernestina Rekarjeva, učiteljica v Ljubljani, 10 K; nadučitelj Fr. Tratnik nabral v Crnem vrhu nad Idrijo 21 K; učenci slovenske ljudske šole v Rojanu 20 K; vodstvo slovenske ljudske šole na Katinari čisti dohodek šolske prireditve 444 K; tendenske zbirke ljubljanskih ljudskih šol za mesec marec 918 K 42 vin.; vas Golac pri Obrovu v Istri po svoji učiteljici Marici Petričevi 10 K; ravnatelj F. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru po 5 K-10 K; vodstvo slovenske ljudske šole v Šklednju 16 K 42 vin.; skupaj 1506 K 10 vin.

V zadnji štev. izkazanih . . . 51.257 K 34 vin.
danes izkazanih . . . 1.506 „ 10 „

Doslej nabranih . . . 52.763 K 44 vin.

Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

DRAGINJSKA DOKLADA GORIŠKEMU UČITELJSVU.

Mons. Faidutti, goriški deželni glavar, je javil v imenu deželnega odbora, ki je sedaj na Dunaju, učiteljstvu okraja gradiščanskega in tržiškega, da je odstopil njegovo prošnjo za dovolitev draginjske doklade c. kr. namestništvu v Trstu, češ, naj ono posreduje pri osrednji vladi, da se učiteljem goriško-gradiščanskim nakaze, dokler bo trajala vojna, primerna draginjska doklada iz državnih zalogov.

Goriški okrajni šolski svet je sklenil na svoji seji dne 8. t. m., da dovoli goriškemu učiteljstvu tudi za l. 1916 draginjsko doklado, in sicer po približno enakem ključu, kakor l. 1915.

Koncentrujmo svoje delo!

Iz St. Ruperta pri St. Jurju ob Juž. železnici smo prejeli: Odkar učiteljujem, sem naročnik in pozoren čitatelj našega najzvestejšega tovariša, namreč „Učiteljskega Tovarisa“. V tej 21 letni dobi sem bil ob čitanju našega glasila ne malokrat prijetno presenečen, vendar moram priznati, da se to ni zgodilo mnogokrat v toliki meri, kakor ob čitanju zadnje (7.) številke. Članki „Podržavljena ljudska šola“, „Vera in politika“, „Koncentrujmo svoje delo“, „Odlično priznanje“, „Mir vam bodi“ so vendar prav vsak zase vse paznosti vredni.

Pero pa mi je potisnil v roke članek „Koncentrujmo svoje delo“. Moja duša je kar vriskala radosti, nad temi tako globoko zamišljenimi nasveti, kakor bo vsak tovariš in vsaka tovarišica ali vsaj velika večina učnih oseb ljudskega šolstva na stališču, „da se moramo vendar že enkrat pospeti na edino pametno in pravo stališče, „da smo sami sebi najbližji“, takrat bodo tudi te ideje prav gotovo izvedljive, ako bi to sicer ne bilo mogoče. Izvedljivost teh idej pa je ovirana v prvi vrsti po onih tovariših, ki pošiljajo svoja poročila, razprave, razmotrivanja in kar je sličnega najprej v druge, nam več ali manj tuje ali celo sovražne liste. Tako gre mnogo učiteljskega dela mimo učiteljstva med ljudstvo, namesto da bi se to zgodilo skozi učiteljske vrste, t. j. potem naših listov. Taki tovariši delajo za popularnost listov, ki niso naši, medtem ko se naše na ta način prezira, zapostavlja, ljudstvu odteguje. Jaz čitam take duševne proizvode tovarišev v tujih listih, ki bi bili sposobni za naše lastne liste, vedno s pomilovanjem dotičnih tovarišev, ker imam vtisk, da se sramujejo lastnih vrst.

V slučaju koncentriranja svojega dela povzdignemo svoje glasilo lahko celo v dnevnik. Ako preustrojimo „U. T.“ tako, da ne bo služil samo našemu stanu, ampak slovenskemu ljudstvu sploh, si ga bo gotovo občinstvo rado naročevalo. Seveda to ne pojde hipno. Pokazalo pa se bo v najkrajši dobi, da mora izhajati naše glasilo večkrat na teden, ako koncentriramo svoje delo, ako bomo postali sami sebi resnično najbližji in ako razširimo na podlagi tega programa „U. T.“ Vse to jn jako potrebno, ako se hočemo že vendar enkrat emancipirati. Kdo še ni čutil, da nam „U. T.“ tak, kakršen je, niti iz daleka ne zadostuje. Da bi nam vsaj v splošnem zadostoval, bi nas moral o vsem tekočem takoj in kolikor mogoče natančno seznanjati, in sicer tako, da bi lahko pogrešali vse druge (ne naše) liste. Listi drugih strank se za nas brigajo bolj, kakor je to nam v korist. Naše glasilo pogreša dostikrat prijave izpremembe v lastnih vrstah, kaj še, da bi prinašalo imenovanja uradnikov in duhovnikov po slovenskem

ozemlju. Ne mislite, da take malenkosti nimajo pomena! Mnogokrat ima znanje tega velik pomen. V kakšnem oziru, bi se moglo drugokrat razpravljati. Marsikoga izmed nas bi zanimalo tudi pravočasno zvedeti iz svojega glasila čas sprejemnih izpitov na različnih srednjih šolah slovenskega ozemlja, ravnotako zapis ustanov teh zavodov itd. Zakaj moramo biti navezani v sličnih slučajih na liste, ki niso naši, oziroma niso listi naše organizacije? Ker je program našega glasila pretesen. In kdor hoče zasledovati dnevno domačo in svetovno politiko, ta že celo ne izhaja brez dnevnika, ki bi koncentriral vse naše delo in nam nudil vsega vsaj potrebnega, da postanemo enkrat res neodvisni od drugih!

„Finančna stran“ zadeve! Hm, sploh se toži, da je „U. T.“ že sedaj neprimerno drag. More li kdo temu oporekati? Ne! In vendar, ko bi spoznala organizacija, da pri sedanjem obsegu lista ne gre drugače, nego da se zviša naročnina na 18 K, 20 K ali celo 25 K, plačeval bi jih, četudi bi si moral pritrpati pri čem drugem.

Fr. Zupančič, nadučitelj.

UZPOSOBLJENOSTNA IZPRIČEVALA ZA UČITELJE.

„Wiener Zeitung“ objavlja cesarsko naredbo o določbah za vštete vojaške službene dobe pri pripustitvi k učnemu uzposobljenostnemu izpitu za ljudskošolske in meščanskošolske učitelje. Odredba določa, da se v šolski službi nastavljenim učnim osebam, med sedanjo vojno pritegnjenim v vojaško službovanje, pri zaračunavanju potrebnih let za pridobitev sposobnostnih izpričeval, prestanih v praktičnem šolskem pouku, vštete v vojaški službi prestana službena doba do najvišje izmere enega leta.

Vojna doklada na Štajerskem.

Vodstvo Zveze je sprejelo prve dni meseca aprila t. l. od uredništva „Učit. Tov.“ neki članek v presojo, ki je bil uredništvu poslan contra objavi Zveze „Vojna doklada na Štajerskem“ v 6. št. „Učit. Tov.“ z dne 24. marca t. l.

S tem člankom ja napravil nam neznan dopisnik vodstvu Zveze samo nepotrebno delo, zakaj opira se v svojem članku na napačne številke. Zaradi tega manjka članku resničnosti, in brezmiseln je poziv člankarja, naj Zveza na stare krivice 3. kraj. plač. razreda ne nalaga še novih! Evo dokaza!

Dopisnik piše doslovno:

„V poročilu (Vojna doklada na Štajerskem v 6. št. „Učit. Tovarisa“) je pod 5 naveden način odmeritve vojne doklade. Vzemimo slučajki tvori ravno prehod od I.—II. stopnje, to je doklada ravno pri prestopu 2200 K. Učitelj v 1. kraj. plač. razreda ima temeljne plače s starostnimi dokladami vred 2200 K po 10. službenih letih (1800 K + 400 K), učitelj v 3. kraj. plač. razreda pa ravno toliko komaj po 20 službenih letih (1400 K + 800 K). Mislimo, da ni treba pristaviti k tej desetletni razliki nobene pripombe, zakaj število govori dovolj jasno, da bi ga niti vodstvo te ali one učiteljske zveze ne moglo in ne smelo prezreti!“

To je jedro dopisnikovega članka. Ko bi ta desetletna razlika res obstojala, bi bila gotovo krivična; na srečo pa ne obstoja!

Na štajerskem znaša temeljna plača v 1. kraj. plač. razreda po zaporednih starostnih stopnjah 1400 K, 1600 K, 1800 K in 2000 K. V 2. kraj. plač. razreda je plača za 200 K manjša, torej po vrsti 1200 K, 1400 K, 1600 K in 1800 K. V 3. kraj. plač. razreda je plača zopet za 200 K manjša, torej po vrsti 1000 K, 1200 K, 1400 K in 1600 K.

Ko bi bile te temeljne številke dopisniku znane (poznati bi jih moral vsaj tovariš, ki piše članke, tičeče se naših dohodkov), ne bi pisal, da znaša v 1. kraj. plač. raz. po 10. službenih letih temeljna plača 1800 K, ampak samo 1600 K. Z 2 starostnima dokladama po 200 K torej 1600 K + 400 K = 2000 K. Za učitelje v 3. kraj. plač. razreda pa je dopisnik za preteklih 20 službenih let zopet prav računil, namreč temeljne plače 1400 K in 4 starostne doklade po 200 K, torej 1400 K + 800 K = 2200 K. Potemtakem torej ne spada učitelj 1. kraj. plač. razreda z 10 službenimi leti in učitelj 3. kraj. plač. razreda z 20 službenimi leti zastra nameravane vojne doklade v „en koš“, reat v eno stopnjo, ampak prvi spada ker ima manj kakor 2200 K, še v I. stopnjo, drugi pa, ker že dosega 2200 K, pa v II. stopnjo nameravane vojne doklade. Ako slično primerjemo naše krajevne plač. razrede in nameravane stopnje vojne doklade, pridemo do zaključka, da spadajo učitelji vseh treh kraj. plač. razredov po preteku 10 službenih let še v I. stopnjo nameravane vojne doklade, istotako učitelji vseh treh plač. razredov po preteku 20 službenih let v II. stopnjo in slično učitelji vseh treh kraj. plač.

razredov po preteku 30 službenih let v III. stopnjo nameravane doklade.

Iz tega torej izhaja, da od učiteljske organizacije predložena vloga zaradi vojne doklade ne nalaga k starim krivicam 3. kraj. plač. razreda novih krivic!

Kar dopisnik sicer piše o 3. kraj. plač. razreda, podpisuje vodstvo Zveze z obema rokama. Proti odpravi 3. kraj. plač. razreda se je učit. organizacija doslej zaman trudila. Upajmo pa, da bo tudi z zastarelim in krivičnim kraj. plač. sistemom pometla vojna, kakor bo pometla z marsičem drugim!

C. IN KR. IZPRAŠEVALNI KOMISIJI ZA LJUDSKE IN MEŠČANSKE ŠOLE V GORICI.

je naučno ministrstvo odobrili predlog, da izvrši uzposobljenostne izpite v pomladanskem roku 1916 v Ljubljani. Prično se v petek, dne 28. t. m. — Učiteljski kandidati, oziroma kandidatinje, ki se pripuste k izpitu pred goriško komisijo, naj se zglase vsaj en dan prej pri ravnateljstvu (na Dunajski cesti št. 28, II. nadstropje). Hhrati se opozarjajo, da naj si pravočasno preskrbe potrebno potno legitimacijo (najbolje, da od pristojne policije, oziroma od okrajnega glavarstva izpoljeno modro izkaznico, obrazec B., opremljeno z natančnim svojim naslovom, pošljejo na: K. u. k. Passierscheingruppe Laibach).

Zahteve nemške socialne demokracije v Avstriji.

Od 25. do 28. marca se je vršila na Dunaju državna konferenca nemške socialno-demokratske stranke. Iz obsežnih razprav omenjamo le, da so razpravljali o socialnem zavarovanju in vojni oskrbi. o avstrijski trgovinski politiki in nagodbi z Ogrsko, o Avstriji po vojni, o cenzuri. Sprejete resolucije izvajajo, da mora po vojni — pa naj da zažaljeni mir naši državi tako ali tako obliko — vstati iz ruševin nova Avstrija, ako naj ne bo državi usojeno propadanje, a narodom političsko in gospodarsko hiranje in kulturna beda. Resolucije vsebujejo nastopne zahteve:

1) Obnovitev parlamenta po izpremembi volilnega reda po načelih proporcionalne volitve ob že sedaj danem narodnem obmejenju volilnih okrajev in odstranitvi znanih pomanjkljivosti volitvene tehnike. Stvarna izprememba določb o poslovnem redu in poslovanju državnega zbora.

2) Državni red po okrožjih. Demokratska lokalna uprava v nacionalno obmejenih okrožjih, kjer naj se dosedanja okorna in draga državna in avtonomna dvojna uprava nadomesti po ljudski, od narodnih sporov osvobodjeni samoupravi in se tako ustvari mesto za tisto gospodarsko in socialno, sanitetno, humanitetno in kulturno delovanje, ki ga tako nujno potrebujemo za zopetno povzdigo našega narodnega gospodarstva in za telesni in duševni preporod narodov po vojni.

3) Takozvano avtonomijo kronovin, ki se je (tu je par vrstic zaplenjenih) skoro po vseh delih države po nacionalističnem spletkarenju in po kronični obstrukciji izprevrila do javnega pohujšanja, je — dokler te kronovine sploh obstoje — omejiti na neizogibno in znosljivo mero na korist okrožij in narodov. Deželne zbornice je po splošni volilni pravici s proporcionalno volitvijo podrediti kontroli ljudstva; njih finančno upravo — ki je vkljub nedavnemu saniranju po državi skoro povsod razdejana — pa je podrediti izdatni finančni kontroli, a predvsem je usodo ljudske šole in nje učiteljev odločiti od finančnega gospodarstva dežel.

4) Po državnem temeljnem zakonu imajo vsa okrožja istega naroda pravice ustanovljati primerne medsebojne zveze za skupno upravo narodnih in kulturnih interesov svojega naroda. Do ustanovitve takih zvez je državne poslance vsakega naroda, izvoljene na podlagi splošne volilne pravice, pripoznavati kot njih zakonito zastopstvo.

Dalje zahtevajo resolucije:

1) Takojšnjo omejitev cenzure na militaristične in na vesti, ki se tičejo vojevanja. Temu nasprotno pa je dopuščati razpravljanje o vseh vprašanih notranje in zunanje politike. Nikdar še ni bilo javno izražanje mnenja, pojašnjevalna politika potrebna, nego je sedaj, ko smo na razkrižju usode narodov in držav.

2) Skrb za žrtve vojne s pravočasno pripravo izdanih sredstev za dostojno preživljanje vojnih poškodovancev, za odškodovanje vseh, ki so zadeti v svoji delavni sili in pridobitveni zmožnosti.

3) Priprave, da se preskrbe neznanski vojni stroški, katerih breme se ne sme naložiti na delavne mase, ki so po žrtvah na imetju in krvi v prvi vrsti in najtežje prizadete. Predvsem je pritegniti posedujoče po izdatnih davkih na vojne dobičke in po progresivnih davkih na imetju in dediščine.

Književnost.

Slovenske vojaške narodne pesmi. Za moški zbor priredil Fran Marolt, učitelj. — Cena: v platno vezanemu odtisku 180 K, kartoniranemu odtisku 150 K. V Ljubljani 1915. Izdal in založil prireditelj. — O tej lepi zbirki naših značilnih vojaških narodnih pesmi izpregovorimo prihodnjič več. Danes le konstatujemo, da se je tovarišu Maroltu delo popolnoma posrečilo, zato moremo zbirko kar najtopleje priporočati.

Dve najnovejši skladbi tovariša Josipa Pavčiča, c. kr. vadniškega učitelja v Ljubljani, in sicer samospev „Uspavanka“ in „Mehurčki“, je na svojem zadnjem dobrodelnem koncertu dne 8. t. m. izvajala „Glasbena Matica“. Obe skladbi je pela gospa Pavla Lovšetova, naša izborna umetnica. — O obeh skladbah tovariša Pavčiča se je izrekla kritika najlaskavejše. — Na tem popolnem umetniškem uspehu tovarišu Pavčiču iskreno častitamo!

Srednješolske vesti.

Iz ruskega vojnega ujetništva se vrača prof. Rudolf Grošelj, ki je bil, kakor znano, začetkom septembra 1914 težko ranjen in v Ivovski bolnišnici zajet od Rusov. Poročniku Grošlju so amputirali desno podlakt in ga pozneje prepeljali v Kijev, Moskvo in Samaro. Sedaj je bil kot invalid izmenjan. Na potu domov brzojavlja svojim staršem v Ljubljano iz Švedske obmejne postaje, da je zdrav.

Edini maturant. V berlinskih listih čitamo: Na realni gimnaziji v Delitschau na Nemškem se je te dni vršila matura. Priglasil se je le en kandidat, vsi ostali maturanti so že davno prostovoljno na fronti. Priglašeni kandidat je maturo srečno napravil in gotovo bi tudi on vsaj sedaj po končanih srednješolskih študijah odšel med vojake, da ni — iz Perzije. Piše se za Alikana Kadžara in je sin nekega veletržca v Teheranu.

Ponovno odlikovanje. Profesor na mariborski gimnaziji in rezervni nadporočnik dr. Anton Dolar je drugič odlikovan s srebrnim Signum laudis.

V pokoj je šel profesor na gimnaziji v Celju dr. Henrik Lončar.

Enoletno prostovoljstvo letnika 1898. Črnovojniki letnika 1898, ki prihajajo sedaj k pregledovanju, imajo pravico do izkušnje za enoletno prostovoljstvo, če so v 6. razredu kake srednje šole, v 2. letniku pripravničke in tem enakih razredih, ne glede na to, kakšna je izvršitev razreda. Prošnje za pripustitev k izkušnji je vlagati na vojaškem poveljstvu v Gradcu. Petošolci imajo pravico nositi znake enoletnega prostovoljstva. To pravico podeljuje na prezentaciji dopolnitveno poveljstvo na ustno prošnjo.

O profesorju dr. Edvardu Dolinšku s slovenske gimnazije v Gorici se je svoj čas uradno sporočilo, da je mrtev, in v Gorici je bila darovana zanj črna maša. Pozneje pa se je dognalo, da se nahaja profesor Dolinšek v ruskem ujetništvu in zvedelo se je tudi za njegov naslov. Sedaj je rezervni poročnik 47. pešpolka Edvard Dolinšek v seznamu izgub št. 402 naveden za ujetnika v Rusiji; v ujetništvu je prišel ranjen.

Osemrazredna mohamedanska srednja šola v Sarajevu. Iz Sarajeva nam poročajo, da je bila tamkaj otvorena l. aprila osemrazredna mohamedanska srednja šola, prva svoje vrste v monarhiji.

Osebnost vest. „Grazer Tagblatt“ poroča: Gospod gimnazijski ravnatelj Pucsko je, kakor smo že na kratko poročali, žal, iz rodovinskih ozirov zaprosil za trajno vpokojitev. Gospod ravnatelj Pucsko, o katerem se znano, da je v marsikaterem oziru zgleden vzgojevalec, pa bo vsaj za enkrat ostal šolstvu še ohranjen, ker je bil namesto dež. šol. nadzornika Belarja, ki je prostovoljno šel v vojake, poklican v službovanje na kranjskem deželnem šolskem svetu.

Štajerski deželni šolski svet in nemški Schulverein. „Mariborska Straža“ poroča: Objavljamo odluk štajerskega deželnega šolskega sveta z dne 22. februarja 1916, št. 3 1496-2 1916: „Bewilligung von Sammlungen an allen Mittelschulen mit deutscher Unterrichtssprache zu Gunsten der Vereinszwecke. Zur Eingabe vom 30. Dezember 1915. dort Z. 2997. An den Vorstand des Deutschen Schulvereines in Wien, 8, Florianigasse 39. Auf die geehrte Zuschrift vom 12. Febr. 1916, Z. 2997, hat der k. k. Landes-schulrat zu gestatten gefunden, daß an den deutschen Mittelschulen, Lehrer- und Lehrerinnenbildungsanstalten und Mädchenlyzeen Steiermarks unter der Leitung der Lehrkörper Sammlungen für den Deutschen Schulverein eingeleitet werden. Für den Vorsitzenden: Stürgkh m. p. — Slovenski: Na cenjeni dopis z dne 12. februarja 1916 je c. kr. deželni šolski svet dovolil, da se